

Küreselleşmenin Kültürel Boyutu ve Göçün Etkileri

Kürşat KAN*
Merve KANMAZ**

ÖZ

Dünyanın birbiriyle daha entegre olduğu ve bütünleştiği dönem küreselleşme çağı diye isimlendiriliyor. Sermayenin, ürünlerin ve fikirlerin serbestçe dolaşımına girdiği bu dönemde sermaye, ürünler ve fikirler kadar olmasa da bir insan hareketliliği de yaşanmıştır. Gerek işçi göçüyle gerekse de ulaşımındaki gelişmelerin sayesinde turizmle insanların farklı ülkelere ve haliyle farklı kültürlerle seyahati de mümkün olmuştur. Bu gelişmelerin etkisiyle farklı kültürler de küresel düzeyde etkileşime girmiş, teknolojinin ve iletişim araçlarının gelişimi ile yerel kültürler de zenginleşmiş, zenginleşmenin yanında belli seviyede homojenleşme de gerçekleşmiştir. Fakat zorunlu göç kapsamında insanların başka ülkelere seyahatının artmasıyla birlikte kültürün mobilizasyonuna tepkiler de artmaya başlamıştır. Göç eden insanların sosyo-ekonomik seviyelerinin düşük olması ve hayat tarzlarındaki farklılıklar ve göç ettikleri yerlerdeki yaşam tarzına ve kültürel unsurlarına adapte olmakta zorluk yaşamaları hem göçmenlere karşı tepkileri artırmış hem de küreselleşme ve kültürdeki homojenleşmeyi azaltmıştır. Dünya da ayrımcılığa dayalı popülist politikaların da yükselişe geçtiği bir dönemde göçmenler bundan olumsuz etkilenmişlerdir. Küreselleşme de bundan zarar görmüş ve insanlar eskiden benzerlikleri üzerinden bir ilişki zemini kurarlarken şimdilerde farklılıkları üzerinden birbirlerini ötekileştirmeye başlamışlardır.

Anahtar kelimeler: Küreselleşme, Zorunlu Göç, Kültür, Uluslararası İlişkiler

Cultural Aspects of Globalization and its Impact on Migration

ABSTRACT

Globalization refers to the integration and interdependence of the whole world. In the age of globalization, capital, products, ideas and labor circulate freely across borders. Thanks to cross border labor mobility, developments in means of transportation, and tourism, it has become possible for people to go to different countries and encounter different cultures. As a result of these developments, different cultures have diffused globally, local cultures have become more enriched with the development of communication technology, and a certain level of homogenization in cultures has been realized. However, with the rise in forced migration, negative reactions against mobility of cultures have arisen. Immigrants' low socio-economic status and their different lifestyles and the difficulty they experience in understanding and getting used to the cultural elements in the environments they go to have all contributed to this. In short, the negative reactions to immigrants have reduced the homogenization in cultures across the world and globalization. Moreover, populist policies based on discrimination are on the rise in the world and both immigrants and globalization are adversely affected by these populist policies. At a global level, people from different cultures used to establish a relationship based on their similarities, but they have now started to otherize each other over their differences.

Keywords: Globalization, Forced Migration, Culture, International Relations

1. Giriş

Kültür, insanın varoluşu için yıllardır süregelen birikmiş gelenek, görenek, adet, yaşam biçimlerini kapsamaktadır. Bunların yanı sıra kültür sosyal aktörlerin kendi kimliklerini ve insan etkileşiminin tüm düzeylerini şekillendirmeye de hizmet etmektedir. Kimlik siyaseti bağlamında kültür, genellikle insan eylemini belirleyen değerler, normlar ve dünya görüşleri olarak anlaşılmaktadır. Kültür, uluslararası ilişkiler disiplininde devletlerin birbirleriyle olan etkileşiminde önemli bir faktördür. Bu kültürel farklılıklar bireylerin, grupların ve devletlerin arasındaki iletişim ve iş birliği yapma becerilerini zorlayabilirken 21. yüzyılda kültür daha çok içinde dijital unsurlar barındıran bir hale dönüşmektedir.

Dünyada ortaya çıkan Covid-19 virüsü nedeniyle pandemi ilan edilmesinin ardından internet kullanımının çok daha yaygın hale gelmesiyle yeni öğeler kültüre eklenmiştir. Bu kapsamda eğitimlerin online bir şekilde devam etmesi, e-ticaret sektörünün büyük ilgi görmeye başlaması, insanların artık sosyal medya aracılığıyla sosyalleşebilmeleri farklı kültürlerden pek çok kişiyle tanışma fırsatına erişmelerini sağlamıştır. Bunun yanı sıra online olarak düzenlenen konferans, seminer ya da eğitimler insanlara dünyanın bir ucuna gitmeden evlerinden katılma fırsatı sunmuştur. Kimileri de bu durumu iletişimin genişlediği fakat kültürel farklılıkların daha belirgin hale geleceği şeklinde yorumlamaktadır. Uluslararası

* Dr. Öğr. Üyesi, Selçuk Üniversitesi, kursatkan@selcuk.edu.tr

** Doktora Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, mrvknmz1994@hotmail.com

Makalenin Gönderim Tarihi: 18.10.2021; Makalenin Kabul Tarihi: 28.12.2021

çatışmaların kültürel-uygarlık farklılıkları sebebiyle giderek daha şiddetli hale geleceği öne sürülmektedir. Tarihsel olarak bakıldığında da kültürel farklılıkların kimi zaman dünyanın en kanlı çatışmalarının temelini oluşturduğuna rastlanmaktadır.

Özellikle son yıllarda küreselleşmenin etkisiyle beraber kültür, modern değerlere hizmet etmekte ve ulusal, dini ve etnik kimlik için önemli bir mücadele alanı oluşturmaktadır. Bu kapsamda uluslararası alanda yaşanan göçler beraberinde kültürel etkileşimi getirmektedir. Göç eden insanlar yanlarında eşyalarından ziyade geçmişten gelen adet, gelenek, görenek, dil, din ve kültürel kimliklerini de getirmişlerdir. Bu bağlamda göç ettikleri ülkenin kültürleriyle kendi kültürleri etkileşime girmektedir. Bu noktada da kültürleşme kavramı karşımıza çıkmaktadır. Zamanla göç sebebiyle kültürler bazen asimile olurken, bazen de entegre olmaktadır. Burada göç edilen ülkenin göçmenlere karşı gösterdiği tavır önem arz etmektedir. Çünkü gösterilen tavır kimi zaman göçmenlerin ülkeye olan uyumuna destek sağlarken, kimi zaman da dışlayıcı bir durumla karşı karşıya kalınmaktadır. Bunun yanı sıra göçmenlerin, göç ettikleri ülkelere sosyal, siyasal, ekonomik ve güvenlik gibi birçok konuda olumsuz getirilerinin olduğu gözlemlenmektedir.

Literatür incelendiğinde küreselleşmenin kültüre olan etkisinde üç paradigmanın öne çıktığı görülmektedir. Bunlar polarizasyon, homojenizasyon ve melezleşme olarak belirtilmektedir. Bu kapsamda uluslararası göçün kültüre olan etkisi çerçevesinde kültürleşme kavramı karşımıza çıkmaktadır. Buradan hareketle çalışma, göçün küreselleşme bağlamında kültürleri etkilerini araştırmaktadır. Bu bağlamda çalışma üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde kültür kavramının tanımı yapılmıştır. Akabinde ikinci bölümde küreselleşmenin kültüre olan etkisi ve ortaya çıkan üç paradigma incelenmiştir. Üçüncü ve son bölümde de göçün kültür ile ilişkisine yer verilmiştir.

2. Kültür Nedir?

Günlük yaşantımızda ve daha özelden sosyal, beşerî ve birçok alanda sıkça dile getirilen kültür kavramı pek çok manada kullanılmakla beraber karmaşık bir anlam yapısına sahiptir. Bu anlam karmaşasının nedeni her disiplinin kendi içerisinde tanımlama ve sınırlama çabasından ileri gelmektedir. Disiplinler kültür kavramının içerisine gün geçtikçe çeşitli eklemeler yapmakla beraber tanımlamalar giderek artmakta ve genişlemektedir. Bu durum kültür kavramını bir taraftan zenginleştirirken diğer taraftan da tek bir kültür tanımının oluşmasının önüne geçmektedir. Fakat teknolojiyle beraber küreselleşen dünyada kültür kavramının yeniden ele alınması, bazı eklemeler ve çıkarmalarla beraber yeni boyutlar kazandırılması mümkün olmaktadır (Alver, 2010, s. 9).

Amerikalı antropologlar Kroeber ve Kluckhohn kültür kavramı ile ilgili yayınlamış oldukları derlemede 164 farklı tanım ve 60 sayfa kavramın tarihsel dönüşümüne yer ayırmışlardır. Berelson ise bu derlemeyi eleştirerek “bilimsel bir kavramın bu kadar çok tanımı varsa onun tanımlanamayacağını kabul etmek gerekir” şeklinde ifade etmiştir (Kroeber & Kluckhohn, 1952, s. 73). Kültür kavramı temelde Cultura sözcüğünden ileri gelmektedir. Latince Colere ekip-biçmek ve sürmek anlamına gelirken, Türkçede cultura ekin sözcüğüne karşılık gelmektedir (Güvenç, 2010, s. 96).

Kültür kavramına dönem dönem çeşitli anlamlar yüklenmiştir. Örneğin, kültürün ilk tanımı yerleşik hayata geçişle beraber tarımın ve hayvanların yetiştirilmesi kapsamında ifade edilmiştir (Griswold, 2013, s. 6). Nasıl ki tarlaya ekilen tohum doğanın bir mucizesi olarak kendiliğinde büyüyüp mahsul vermesine rağmen insanlar bu durumu kendi elleriyle yapmış gibi vurguluyorsa, tıpkı kültür de insanlar doğal olana eklemeler yaparak ortaya bir bütün oluşturmuşlardır (Çağırkan, 2017, s. 148). Kültürün genel tanımlaması ise, insanın doğa haricinde oluşturduğu ve maddi- manevi dâhil ettiği her şey olarak ifade edilmektedir. Bunun içerisine beslenme tarzından, inaniş ve kıyafet stiline kadar hayatı anlamlandıran alanlarla ilgili pek çok şey dâhil olmaktadır (Alver, 2010, s. 25). Temel olarak kültür dediğimizde anlaşılması gereken herhangi bir toplumun sorunlarına çözüm sağlama noktasında yıllardır süregelen belirli bir tip oluşturmuş usuller ve araçlar olduğu vurgulanmaktadır. Bununla birlikte toplumun ihtiyaçlarını karşılamak adına ortaya koymuş olduğu tarz da kültürü yansıtmaktadır (Özüçetin, 2017, s. 327). Yapılan araştırmalar çerçevesinde Bozkurt Güvenç kültürü dört gruba ayırmıştır. Bunlar;

“Bilimsel alandaki kültür: Uygarlıktır.

Beşerî alandaki kültür: Eğitim sürecinin ürünüdür.

Estetik alandaki kültür: Güzel sanatlardır.

Maddi (teknolojik) ve biyolojik alanda kültür: Üretme, tarım, ekin, çoğaltma ve yetiştirirmedi.” (Güvenç, 2010, s. 98-99).

Richard Peterson da sosyologların kültür üzerine konuşmalarında dört kavramın ön plana çıktığını vurgulamıştır. Bunlar; normlar, değerler, inançlar ve ifade edici sembollerdir. Normlar, insanların toplumda nasıl davrandıkları; değerler, önem verdikleri şeyler; inançlar, evrenin nasıl işlediği; ifade edici semboller ise norm, değer ve inançların kendileri için temsilini ifade etmektedir. Yirminci yüzyılla beraber sosyologlar beşinci maddeye uygulamalar ifadesini eklemişlerdir. Bununla beraber kültür, herhangi bir belirli değer veya inançla bağlantılı olması gerekmeyen, insanların davranış kalıplarını tanımlamaktadır (Griswold, 2013, s. 3).

Kültür işitilebilir, görülebilir veya elle tutulabilir sosyal bir anlam içermektedir. Örneğin, YouTube videoları, kadınların erkeklere nazaran daha hassas oldukları, Shakespeare sonesi, Rastafaryan Dreadlocks veya Manchu kuyruğu benzeri saç modeli, dini bir doktrin, biri hapsirdiğinde “çok yaşa veya Tanrı sizi korusun” deme alışkanlığı gibi pek çok şey kültürel bir nesne olabilmektedir (Griswold, 2013, s. 11-12). Başka bir örnek olarak Fransa Senatosu Eylül 2010’da halka açık alanlarda kadınların peçe takmasını 246’ya karşı 1 oyla yasaklamıştır. Birçok Müslüman kadın bunun erkeklerin müdahaleci gözlerinden korunmak amacıyla kendi kültürlerine özgü bir durum olduğunu varsaymaktaydılar. Adalet bakanı ise bu yasağın Fransızların kültürel değerleri bağlamında doğru olmadığını dile getirmiştir. Burada peçe Müslüman için alçakgönüllülük anlamına gelirken, Fransızlar için laik devletin alanına dini bir müdahale olarak algılanmaktadır. Bu iki kültür altında büyümüş olan kadınlar, iyi bir Fransız vatandaşı olma ve iyi bir Müslüman olmanın çelişkisiyle karşılaşmaktadırlar. Başka bir örnekte ise üniversitenin yemekhanesinde bir grup öğrenci hafta sonu için yapacakları planlar hakkında konuşuyorlar. Biri konsere gideceğinden, biri futbol maçına gideceğinden, diğeri ise evde film izleyerek ve müzik dinleyerek vakit geçireceğinden bahsetmektedir. Dördüncü kişi partiye katılacağını, beşinci kişi ise diğerlerine “Siz zamanınızı boşa harcıyor olabilirsiniz. Fakat ben hafta sonu kültürle dolu vakit geçireceğim. Şehir merkezinde yeni açılan bir sanat galerisine gideceğim ardından da senfoni için biletlerim var” diye planını açıklamıştır. Diğer bir örnekte Amerikalı bir şirket Tokyo’da şirketi için karlı bir sözleşme yapmayı ummaktadır. Japon meslektaş ABD’li iş insanına kartını uzatıyor ve ABD’li vatandaş kartı gelişigüzel alıp okuyup cebine koyuyor. Bunun üzerine ilişkiler kopmaya başlıyor ve sözleşme yapılmıyor. Bu durumu tecrübeli bir arkadaşına anlatması üzerine “kültürel bir yanlış anlaşılardan kaybetmişsin. Japonya’da kartvizit kişinin bir uzantısı olarak kabul edilir ve karta büyük bir saygıyla davranılır. Fakat Amerikalılar bu durumu böyle düşünmüyor. Onlar için kartvizit sadece bir kolaylık olarak görülmektedir.” açıklamasını yapmıştır. Başka bir örnek; 1990’da Elijah Anderson isimli sosyologun farklı ırkların yaşadığı bir mahallede, köpeklerini dolaştırmaya çıkararak kişilerin evcil hayvanlara yönelik dost canlısı olarak görülürken, Afro-Amerikalıların köpeklerini gezdirirken mahalle sakinlerinin rahatsızlık duyduğunu gözlemlemiştir. Bu durumun kültürel bir çeşitlilikten kaynaklandığı ifade edilmektedir. Yukarıda ifade edilen bu örneklerin hepsi kültürü içermekte, fakat her biri farklı şeylerden bahsetmektedir. Dini inanışlar, ulusal gelenek ve görenekler (kartvizit kullanma), elitist kabul edilen etkinlikler (senfoniye katılmak) ya da köpek örneğinde olduğu gibi sembolik anlamlarda buna dâhildir. Hepsini tek bir çatı altında toplamak oldukça zor görünse de kültürün anlaşılması noktasında önemli bir yer teşkil ettiğini söyleyebiliriz. Çünkü kültürel cehalet veya yanlış anlaşılmalara, istenmeyen sonuçlara yol açabilmektedir (Griswold, 2013, s. 1-2).

2.1 Küreselleşme ve Kültür

Küreselleşme sözcüğü İngilizce “globalization”, Latince “globus” kavramlarından türemiştir (Özüçetin, 2017, s. 325). Küreselleşme dünyanın küçülmesi ve tek bir yer olarak algılanması olarak ifade edilmiştir. Buradaki anlam 1964’te Mc Luhan’ın kullanmış olduğu “küresel köy” (global village) kavramıyla örtüşmektedir. Geniş anlamda küreselleşme, batılı ülkelerin toplumsal, siyasal ve kültürel bakımdan yoksul ülkelere yönelik hegemonyacı bir tavır sergilemesi şeklinde ifade edilmektedir. Küreselleşmenin temelinde gelişmiş ülkelerin koymuş olduğu bazı kuralların olduğu ve bu kurallara uymayanların ise yok sayılacağı düşüncesi mevcuttur (Holton, 2000, s. 150-151).

Soğuk Savaş’ın sona ermesi ve daha özelde 11 Eylül olaylarıyla beraber küreselleşme dünya gündeminde artan bir ilgiye sahip olmuştur. Yakın zamanlara kadar, küreselleşme çalışmaları kültürden ziyade ekonomi ve siyaset üzerinde yoğunlaşmaktaydı. Küreselleşmenin birçok tanımı mevcut olmasına

rağmen konumuz gereği, küresel popüler kültürün yayılması, bilgi teknolojisi, artan küresel entegrasyon ile diğer insan etkileşimleri olarak ifade edilebilir (Lieber & Weisberg, 2002, s. 273). Küreselleşen dünyayla beraber kültür pek çok noktada karşımıza çıkmaktadır. Çünkü uluslararası meselelerde hem siyasetin hem de kültürün keşişimi söz konusudur. Bu ikisi sinerjik olmakla beraber her ikisine de odaklanılması gerektiğine işaret etmektedir (Gilpin, 1975, s. 4-5).

Teknolojinin gelişimiyle beraber daha özeldir sosyal medya araçları sayesinde artık tüm dünya çapında toplumlar ve bireyler arasında etkileşim artmıştır. Bununla birlikte daha önceden bireyler ve toplumlar arasında farklı algılanan yaşam stilleri artık bir anlamda küresel bir kültür ve birikim ortaya koymuştur. Geçmiş zamanlarla kıyasladığımızda eğer herhangi bir ülkenin kültürünü öğrenmek istiyorsak o ülkeyi ziyaret etmemiz gerekiyordu. Fakat günümüzde gelişen teknolojiyle birlikte internet üzerinden dünyanın en ücra köşesinde var olan ve toplumsal olarak pek bilinmeyen bir ülke hakkında kapsamlı şekilde pek çok bilgiye ulaşılmaktadır. Bu sayede diğer ülkeler hakkında ekonomik, sosyal, kültürel birçok alanda bilgiye sahip olabilmektedirler. Bu kapsamda uluslararası bilgi alışverişinin artmasıyla beraber kültürler birbirleriyle etkileşim içerisine girerek kültürleşme süreci ivme kazanmış ve bu durum kaçınılmaz bir hale gelmiştir. Kültürler arasındaki etkileşimde bir kültür diğer kültürü baskılayacak hale gelmediği sürece kültürel zenginlik oluşmaktadır. Fakat kültürel etkileşimde diğer kültür mevcut kültürü etkileyerek aşındırmaya veya çözüme sürecine doğru yönlendiriyorsa bu durum mevcut ulusal kültürün diğer kültürün içerisinde kaybolmaya başlamasıyla sonuçlanabilir (Özüçetin, 2017, s. 327; Mahiroğulları, 2005, s. 1279).

Her ulusun kendine has yaşayış ve davranış tarzı, gelenek, görenek ve adetleriyle beraber milli kültürleri şekillenmektedir. Milli kültürler başka kültürler tarafından etkiye maruz kalmaları durumunda ya direnç gösterirler ya da onaylarlar. Küreselleşme süreciyle beraber pek çok ülkenin batı kültürüne ait adet ve alışkanlıkları benimsediği gözlemlenmektedir. Bunun sebebi daha çok küreselleşmenin ekonomik ve kültürel boyutuyla alakalıdır. Birçok batılı şirket, dünya piyasasına açılmak ve kâr elde edebilmek amacıyla işitsel ve görsel medya aracılığıyla insanları manipüle ederek tüketim alışkanlıklarını etkilemiş ve hatta yeni alışkanlıklarda kazandırmıştır. Örneğin belirli markaları giyme ya da fast-food tipi yeme gibi yeni tüketim kültürü alışkanlıkları sağlamışlardır. Küreselleşme bağlamında tüketimin tipik örnekleri arasında Coca Cola, McDonald's, Adidas, Nike, Levis, Lacoste gibi pek çok firma yer almaktadır. Bu firmaların ürettikleri ürünler dünyada en popüler ve en çok satılanlar arasında olması birçok ülkedeki insanın ortak tutkusu ve marka alışkanlığı haline dönüşmüştür. Ortak tüketim kültürü içerisinde ulusal ve yerel yemeklerinde küreselleştiği gözlemlenmektedir. Amerika dışında hamburgerin ya da Türk dönerinin tüm dünyada yaygınlaşmış olması bu durumun temel göstergelerinden biridir. Bu süreçte tüm dünya gerek beslenme gerekse de giyim tarzı yönünden yeni alışkanlıklar edinmişlerdir. Özellikle genç kuşakta tanınmayan ya da popüler olmayan bir markadan herhangi bir kıyafeti, kumaşı popüler bir markaya göre aynı hatta daha kaliteli bile olsa satmak oldukça zor hale gelmiştir. Genç nesil Nike, Levis gibi popüler markalardan giyinmenin, McDonald's'ta hamburger yemenin ya da Starbucks'ta kahve içmenin kendisine özgüven ve imaj kazandıracağını düşünmektedir. Küresel kültür sadece yeme-içme ve giyim tarzını etkilemekle kalmamış bunun yanı sıra pek çok adet ve gelenekte de değişiklikler meydana gelmiştir. Örneğin düğünlerde artık "halay çekme" yerine "dans etme" giderek adet haline gelmiştir. Tabii oynama şeklinin değişmesi beraberinde müzik aletlerini de değiştirmiştir. Başka bir örnek olarak Türk televizyonlarında yayınlanan Brezilya dizilerinin etkisiyle beraber "samba" dansı da ilgi çekici hale gelmeye başlamasıdır (Mahiroğulları, 2005, s. 1281-1283).

3. Küreselleşmenin Kültüre Etkisi

Devletlerin sahip olduğu kültür hiç değişmeyen sabit bir olgu değildir. Zamanla siyasi, ekonomik, sosyal ve daha birçok etkiyle değişime uğrayabilmektedir. Günümüzde küreselleşmenin de etkisiyle bu durum daha da hızlı bir şekilde dönüşmektedir. Kültürlerarasında meydana gelen etkileşimlerde bazen evlilik, iş seyahati ya da üniversitelerde öğrenci değişim programları gibi çeşitli etkileşimler sayesinde kültürlerarasında değişim gerçekleşmektedir. Bu kapsamda küreselleşmenin kültüre etkisi polarizasyon, homojenleşme ve melezleşme olarak ifade edilmiştir (Greig, 2002, s. 227-232).

3.1. Polarizasyon

Dünyada polarizasyon kavramı küresel güvensizlikle betimlenirken, kültürler arasındaki çatışmada odak noktasını oluşturmaktadır. Bu kapsamda kültürler arasındaki kimlik politikalarından iş birliğine kadar birçok konuda hoşgörüden ziyade medeniyet çatışmasıyla ilişkili olarak küresel bir güvensizlikten bahsedilmektedir. Ayrıca bilginin küreselleşmesiyle beraber teknolojik gelişimler, kültürlerarası diyalog ve tecrübelerin paylaşımı ve erişebilirliğin artmasının yanı sıra nefret, etno-milliyetçilik, ırkçılık gibi argümanları savunmak içinde kolaylıkla kullanılabilir (Holton, 2000, s. 145). Teknolojinin gelişimi ve küreselleşmeyle beraber dünyada mekânsal ve zamansal algının ortadan kalkması, insanlığı homojenleştirmek yerine çok kutuplu bir hale getirmektedir (Bauman, 2016, s. 25). Bu sürecin temelinde yerel kimlik ve kültürel farklılıkların teşvikinde bulundurulmasından ziyade kültürler arasında kutuplaşma ve çatışma ön plana çıkmaktadır. Homojenleşme tezinin dünyada tek kültürü dayatmasına karşın, polarizasyon tezinde ulusalcılık, kültürler arası etkileşimin yanı sıra çatışma, güvensizlik ve kimlik problemleri oluşturduğu karakterize edilmektedir. Bu durum kültürlerarası diyalog ve değişime karşı alternatif bir düşünce olarak ulusal, dini, yerel kimlikleri savunarak çerçeveyi belirlemek için kullanılmaktadır. Bu sebeple kültürün tamamen küreselleşmesinin ekonomi, teknoloji gibi başka konulara nazaran daha zor olacağı söylenebilir (Ölçekçi, 2020, s. 155).

Bu tezin en ünlü ve tartışılan örneği Samuel Huntington'ın yazmış olduğu "Medeniyetler Çatışması" makalesidir. Bu kitapta Huntington Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle beraber dünyadaki mevcut durumun politik veya ekonomik olarak ayrılmasından ziyade kültürel farklılıklar üzerinden kültür savaşlarının belki de "küresel bir medeniyet savaşına" yol açabileceğini vurgulanmaktadır (Huntington, 2011, s. 30). Bu kültürel farklılıklar yıllardır olağan bir durum olmasına rağmen Soğuk Savaş döneminde politik duruşlar daha ağır basmıştır. Son yıllarda da devletler arasında geçmişe dayanan anlaşmazlıklar, düşmanlıklar veya husumetler gün yüzüne çıkmaktadır. Huntington, medeniyetler arasında ve medeniyetler boyunca çeşitli fay kırıklarının olduğunu gözlemlemiştir. Söz konusu medeniyetlerin bazıları arasında tarihsel düşmanlıklar göz önüne alındığında, bu fay kırıkları son derece tehlikeli bir durum oluşturmaktadır. İnsan topluluklarını benzersiz kılan ve birbirinden ayıran en geniş kültürel kimlik medeniyettir. Kimliğin oluşumunda din, bölge, yaşam tarzı, etnik gibi pek çok faktör etkili olmaktadır. Bu kapsamda Huntington dünyayı yedi medeniyete ayırmıştır. Bu medeniyetler; Çin, Japon, Hindu, İslam, Ortodoks, Batı Avrupa, Kuzey Amerika, Latin Amerika olarak ele almaktadır. Bu medeniyetlerin kendi içerisinde değerleri, gelenek ve göreneklere, toplumsal ilişkileri, felsefi varsayımları, hayata bakış açıları gibi pek çok noktada büyük ölçüde farklılaşma olduğu görülmektedir. Huntington'a göre insanlık tarihi bu medeniyetlerin tarihidir (Ritzer, 2011, s. 263; Pieterse, 2009, s. 44-49).

3.2. Homojenizasyon

Küreselleşme ve kültür hakkında genel kabul gören inanç, ortak kültürel özellikler ve uygulamalar kümesine yakınsamadır. Bu bağlamda Singapur, St. Louis veya Sio Paulo'daki alışveriş merkezlerinin birbirleriyle benzer görünmesi, "McDonalddlaşma" veya "Coca-Kolonizasyon" gibi terimlerin, küresel kültürün küresel ekonomiyi de etkilediği vurgulanmaktadır. Bu durumda homojenizasyon kavramı Batılılaşma ve daha özeldir Amerikalılaşmaya eşdeğer görülmektedir. Bu boyutta değişim düzeneği, bir pazar ekonomisinin dünya çapında yayılması ve çok uluslu şirketlerin küresel boyuttaki stratejileriyle ilgilidir. Bu durumla ilişkili olarak tüketici kapitalizmi marka, reklam ve üçüncü dünya nüfusu tarafından Batılı ürün ve hizmetlere verilen yüksek statü üzerine inşa edilmiştir. Küresel tüketicinin yaratılışı, sadece küresel çaptaki ürünlerin faydacı rahatlığından ziyade Hollywood'un temelini oluşturan reklam ve kültür endüstrisi aracılığıyla refah, zenginlik, kişisel başarı gibi pek çok hayali işlemektedir. Terminatör veya Titanic gibi filmlerin dünya genelinde milyonlar kazandığı sırada, batı kültürünün ve daha özeldir Amerikan kültürünün aktarıldığı gözlemlenmiştir (Holton, 2000, s. 142).

Homojenizasyon fikrinin bir versiyonu olan McDonalddlaşma, çok uluslu şirketler aracılığıyla kültürleri etkilemektedir. George Ritzer'e göre McDonalddlaşma, "fast-food restoranının ilkelerinin, Amerikan toplumunun ve dünyanın geri kalanının giderek daha fazla hâkim olmaya başladığı süreçtir" (Ritzer, 1993, s. 19). McDonald's'ın temel formülünün başarılı olmasının sebebi verimli (hızlı servis), hesaplanabilir (hızlı

ve ucuz), öngörülebilir (sürpriz yoktur), insanların yerine teknolojinin ikame edilmesiyle sağlanan kontrol ve paradoksal şekilde rasyonaliyenin irrasyonel olmasıdır (Ritzer & Malone, 2000, s. 99-102).

1950'lerle beraber homojenlik bilgi, teknoloji ve küresel iletişimdeki gelişmelerle birlikte zenginleşmiştir. Microsoft, Huawei, Apple gibi pek çok markanın gelişen teknolojiyle beraber Coca-Cola ve McDonald's gibi firmaların önüne geçtiği gözlemlenmektedir. Bu durum hem küresel tüketim kültürünün hızlı bir şekilde değiştiğini hem de var oldukları ölçüde homojenlik modellerinin statik ve güvenli olmaktan uzak olduğunu göstermektedir (Holton, 2000, s. 143). Homojenleşmenin başka bir boyutu da batı toplumlarının eğitim, politik ve ekonomik yaşam biçimleridir. Bu kapsamda bir kişinin Oxford, Harvard gibi üniversitelerde eğitim almış olması hem batı bilgi şeklini özümsemesini hem de Birleşmiş Milletler, Dünya Bankası, UNESCO gibi uluslararası kuruluşların işleyişinde kişilerarası etki alanı oluşturmaya yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda küresel bir kültürün gelişimi sadece kitlesel pazarlama stratejileriyle değil, aynı zamanda uluslararası bir küresel elitin ortaya çıkışı ve çıkarlarıyla da yönlendirilmektedir (Holton, 2000, s. 142).

3.3 Melezleşme

Küreselleşmenin kültüre olan etkisinde başka bir paradigma olan Melezleşme, diğer iki paradigmadan ayrılmaktadır. Bu ayrımında melezleşme, önceki teorileri temel almak yerine yeni bir bakış açısı sunmaktadır. Melezleşme küresel olanla yerel olan arasındaki karşılıklı etkileşimden kaynaklanan çeşitlilikleri vurgulamaktadır. Küresel boyutta sadece bir kültürün baskın olması imkânsız gibi görülmekte ve bu sebeple karşılıklı etkileşim sayesinde üçüncül kültürlerin ortaya çıkacağına inanılmaktadır. Bu durum tıpkı farklı genetik yapıların bir araya gelmesiyle oluşan biyolojik melezler gibi, geniş yelpazeye sahip kültürel faktörlerin bir arada bulunmasıdır. Bunun yanı sıra Melezleşme, milliyetçi ve ırksal argümanların kültürel farklılıklarına bir panzehir sunmakla beraber kültürel farklılaşmada tabu haline getirilen, sürgün edilen veya marjinalleştirilen tecrübeleri tasfiye noktası olarak almaktadır (Pieterse, 1996, s. 1392; Ölçekçi, 2020, s. 157).

Kültürel antropolog Ulf Hannerz'in verdiği örnekte;

"Her yıl Avrupa ülkeleri televizyonda yayınlanan şarkı yarışmasında yüz milyonlarca insan bir araya gelmektedir. Her ülke ilk önce uluslararası yarışmaya kendi temsilcisini seçmek için bir ulusal yarışma düzenliyor. Birkaç yıl önce, bu ulusal yarışmanın ardından İsveç'te bir tartışma patlak vermiştir. Finlandiyalı bir kadın ve Afro-Amerikalı bir kadın performanslarını gerçekleştirirler. Her ikisinin de İsveç toplumunun yeni heterojenliğini temsil ettiği düşünülüyordu. Tartışmalı olan nokta ise, nakaratlarında sırayla "Four Buggs and a Coca-Cola" olmasıydı. Burada Bugg (sakız markası) ve Coca-Cola kelimeleri daha çok tartışılmıyordu. Çünkü geniş çapta kültürel emperyalizmin sembolü olarak anlaşılıyordu. Bu sebeple yarışmayı daha az dikkat çeken Calypso melodisini söyleyen başka kişi kazanmıştır."

Bu anekdot, küreselleşmenin karmaşık dokusuna, kültürlerarası alışverişi ve çeşitli kaynaklardan kültürel öğelerin belirli kültürel uygulamalara dahil edilmesine odaklanmaktadır. Tıpkı biyolojik melezlerin farklı kaynaklardan gelen genetik materyali birleştirilmesi gibi, melez sosyal uygulamalar da çeşitli kaynaklardan gelen kültürel unsurları birleştirmektedir (Hannerz, 2000, s. 217-218).

Melezleşme toplumların kendi içerisinde kültürel unsurlar ve alanlar arasında da oluşmaktadır. Japonya'da, "kimonolu büyükanneler otomatik bankacılığa şükranlarını sunmaları veya genç çiftler, romantik akşamlar için ellerinde bilgisayar oyunları getirmeleri gibi" örnekler verilebilir (Greenfeld, 1994, s. 230). Dünyanın birçok yerindeki kırsal bölgelere bakarsak kültürel karışımın izlerine rastlayabiliriz. Tarımda kullanılan aletler, tarım teknikleri, ekilen mahsuller genellikle yerel kökenlidir. Buna ilaveten dünyanın her yerindeki köylüler ve çiftçiler ekonomilerini ve karar verme süreçlerini etkileyen küresel emtia fiyatlarındaki dalgalanmalardan doğrudan veya dolaylı olarak etkilenmektedirler (Pieterse, 1996, s. 1392; Mazzarella, 2004, s. 353-354).

Kültürel melezleşme veya birleştirme fikri, en başarılı şekilde müzik (caz ve dünya müziği dahil), çağdaş sanat ve edebiyat, dini ve ruhsal yaşam gibi bir dizi fenomene uygulanmıştır. Ancak ölçeğini ve kapsamını değerlendirmek zordur. Bunun bir nedeni, bu kültürel yönelimin oldukça bulanık olan kavramsal durumudur. Birminghamlı bir katılımcı kendisini dünyayı kendisininmiş gibi sahiplenen "geniş bir kişi" olarak gördüğünde, bu kozmopolit olma duygusuyla kültürel kaynaşmanın ürettiği bir melezlik duygusunu

birleştirmektedir. Melezlik yine de etkileri açısından bu vakanın önerdiğinden daha kararsız olabilir (Holton, 2000, s. 149).

4. Küreselleşme Bağlamında Kültür ve Göç

Göç, insanların yaşamlarını idame ettikleri bölgeden başka bir bölgeye yer değişikliği yapması olarak ifade edilebilir (Ünalın, 1998, s. 91). Bu kapsamda göç, insanlık tarihine kadar geri gidebilirken günümüzde de halen devam etmektedir. İlk göçler yiyecek bulma odaklı gerçekleşirken, zamanla bu durumun yerini işgücü talebi, sanayinin gelişmiş olması ve gelişen endüstrilere doğru göçlerin artması olup, tüm bu gelişmelerin toplumsal, ekonomik, siyasi ve kültürel birçok açıdan etkileri olmuştur (Görgün, 2017, s. 1320; İnan, 2016, s. 14). İnsanların mekânsal olarak göç etmeleri o bölgeye uyum sağlayacakları anlamına gelmemektedir. Çünkü her toplumun kendine has bazı kültürel özelliklerinin olması uyum sürecini zorlaştırmakta ve bu sebeple uyum sağlayamayan kişi ya da gruplar potansiyel göçmen konumuna gelmektedirler (Çakır, 2011, s. 131). Bu kapsamda insanlar din, dil, kültür, gelenek-görenek gibi birçok bakımdan farklı özelliklere ve geçmişlere sahip olmalarından dolayı göçlerin sosyo-kültürel açıdan ele alınması gerekmektedir. Pek çok farklılığın bir arada olması iletişim ve uyum noktasında sorunlar oluşturmakta ve bununla beraber ülkelerin mevcut dengelerinin bozulmasına yol açmaktadır (Aksoy, 2012, s. 297).

Özellikle son yıllarda hemen hemen her alana tesir eden küreselleşme ve teknolojinin gelişimiyle göç oranları artmakta ve bu bağlamda farklı kültürlerden insanlar birbirleriyle daha sık karşılaşmaktadır. Bu durum beraberinde çok ulusluluğu ve çok kültürlülüğü getirmekle beraber aşağı yukarı tüm toplumlarda tek dil, din ve kimlik birliğinin olması neredeyse imkânsız gibi görülmektedir. Bu sebeple artık uluslar, farklı kültürlere sahip pek çok insanı bir arada barındırmaktadır. Göç alan ülkelerde, insanların bir arada uyumlu bir şekilde yaşamlarına devam ettirmesi durumunda “kültürleşme” (acculturation) süreci gerçekleşmektedir (Saygın & Hasta, 2018, s. 312). Kültürleşme kavramının klasik tanımını antropologlar Redfield, Linton ve Herskovits’in “farklı kültürlere sahip bireylerin ya da grupların orijinal kültür kalıplarındaki değişikliklerle sürekli ilk elden temas kurmasıyla sonuçlanan bir süreçtir” olarak ifade etmişlerdir (Redfield, Linton, & Herskovits, 1936, s. 149). Bu tanımdan yola çıkarak kısaca kültürleşme farklı kültürlere sahip olan insanların birbirleriyle etkileşim içerisinde olması sonucunda meydana gelen kültürel değişim olarak tanımlanabilir. Kültürleşme terimi kulağa tarafsız gibi gelmesine rağmen pratikte bu durum gösteriyor ki bir taraf aslında daha fazla değişikliğe maruz kalmaktadır (Berry, 1997, s. 7).

Kültürleşme alanında çalışan araştırmacılar, göç sürecindeki bazı durumlarda kültürleşmenin tepkisel de olabileceğine değinmektedir. Yani kültürleşme bazen reaktif olabilirken, baskın tarafın kültürel etkilerini kabul etmeyip bunun yerine geleneksel yaşam tarzını izlemektedir. Farklı kültürlerde yaşamış olan insanlar karşı karşıya geldikleri zaman davranış, kişilik, giyim tarzı, inanç, yemek kültürü ve daha pek çok konuda birbirlerinden etkilenmektedirler. Bu sebeple iki veya daha fazla farklı kültür grubunun bir araya gelmesiyle oluşan kültürel değişimde, grup düzeyinde sosyal yapı ve kurumlar ile gerçekleşirken, birey düzeyinde davranış ve tavırlarda değişimler gözlemlenmektedir (Berry, 2005, s. 698-701). Bu kültürleşme sürecinde bireylerin psikolojileri de göz önüne alındığında yıllarca hatta yüzyıllarca sürebileceği tahmin edilmektedir. Başka bir ifadeyle kültürleşme süreci tarafların karşılıklı uyumları ve bunun yanında geçmişten gelen kültürleri doğrultusunda yeni ülkedeki yaşam biçiminden kendisinin dünyayı algılayışına kadar pek çok konuda yeni kültüre bir uyum süreci içermektedir (Bilge, 2016, s. 77-78).

Kültürleşme kapsamında bireyler ve gruplar iki temel konuya ilişkin strateji geliştirmektedirler. Bunlardan ilki kültürel koruma yani kültürel kimliğin özellikleri, önemi ve bunların devam ettirilmesi için çaba gösterilmesidir. İkinci konu ise etkileşim ve katılım aracılığıyla diğer kültürel grupların içerisine dâhil olma veya onların arasında kalabilme olarak belirtilmektedir. Temelde bu iki konu doğrultusunda, dört kültürleşme stratejisi kavramsal çerçeveyi oluşturmaktadır. Bu stratejiler baskın olan ve olmayan gruplar göz önüne alındığında farklı isimler taşımaktadır. Bunlardan ilki olan asimilasyon stratejisi, baskın olmayan gruplar içerisinde bireylerin kendi kültürel kimliklerini sürdürmek istemeyip diğer kültürle etkileşimde olmaları olarak tanımlanabilir. Ayrırma olarak adlandırılan ikinci strateji, bireylerin kendi kültürüne olan bağlılığı devam ettirmesi ve başka kültürlerle iletişimden kaçınması olarak ifade edilebilir. Üçüncüsü strateji entegrasyon, hem kendi orijinal kültürünü korurken hem de diğer kültürlerle etkileşim içerisinde

olmaktadır. Yani burada bir dereceye kendi kültürüne bağlı kalıp korunurken bunun yanında daha büyük bir kültüründe ayrılmaz bir parçası haline gelmeye çalışmaktadır. Son olarak dördüncüsü olan marjinalleşme, kültürünü korumaya yönelik veya baskıyla kültürel kayıplar nedeniyle ve başkalarıyla etkileşim noktasında çok az ilgili olması şeklinde belirtilmektedir (Berry, 1997, s. 9-10).

Yukarıda aktarılan stratejiler doğrultusunda göçler sonucunda insanlar ayırma seçeneğine yönelebilir. Fakat bu durumu toplum istediğinde ayrışma meydana gelmektedir. Benzer olarak asimile stratejisini seçtiklerinde “eritme potası” kavramı buraya uygun olabilir. Ancak bu durum zorla gerçekleştiğinde “dudüklü tencere” ifadesi kullanılmaktadır. Marjinalleşme stratejisini insanlar nadiren seçerler. Daha ziyade zorla dışlama ve zorla asimilasyon girişimlerinin sonucunda marjinalleşme seçeneği ön plana çıkmaktadır. Son strateji olan entegrasyon, egemen toplumlarda baskı olmadan özgürce seçilebilir. Bu aşamada uyum kilit önem taşımaktadır. Ayrıca entegrasyonun gerçekleşebilmesi için bazı koşullar gerekmektedir. Bu koşullar: çok kültürlü bakış açısının yaygın olarak kabulü, ön yargının az olması, diğer kültürlerle karşı olumlu bir tavrın sergilenmesi ve tüm grupların bir bütün olarak özdeşleşmesi gerekmektedir. Bu kapsamda entegrasyon ve ayrılma birey veya grupların kültürel miraslarını koruma düşüncesiyle gerçekleşebilir. Buradan hareketle bu iki strateji “kolektif” iken, asimilasyon “bireysel” olmaktadır (Berry, 1997, s. 9-10).

4.1 Göçün Kültürel Etkileri

Geçen asrın ikinci yarısında göçün hem türü hem de muhteviyatı değişmiştir. İkinci Dünya Savaşından sonra yaşanan göç dalgaları, savaşın kayıplarından dolayı mavi yakalıya ihtiyaç duyan ülkelere iş gücü göçü olarak gerçekleşmiştir. Soğuk Savaşın son dönemi ve bitişinden hemen sonra ise daha çok politik konular yüzünden siyasi iltica olarak ortaya çıkmıştır. 21. Yüzyılda ise göçler ya savaştan kaçan şiddet mağdurlarından oluşan zorunlu göçten ya da ihtiyaç duyulan istihdam alanlarında talep gören iş/meslek kolu mensuplarının göçü için kullanılan beyin göçünden oluşmaktadır.

Bu bağlamda kültür ile göç arasındaki ilişki ve değişim için Almanya, İngiltere ve Türkiye’de gerçekleşmiş olan göçler ile bunların kültüre nasıl etki ettiğine göz atılabilir. İkinci Dünya Savaşının ardından Almanya sanayi olarak hızlı bir büyüme gerçekleştirerek, bu alandaki işçi açıklarını çoğunluğu NATO üyesi ülkelerle işçi anlaşmaları yaparak kapatmaya çalışmıştır. Bu doğrultuda Türkiye, Tunus, Portekiz, Fas, Yunanistan, İspanya, İtalya ve Yugoslavya ile anlaşmalar yapmıştır. Bu kapsamda 1960’ların başından itibaren Türkiye’den Almanya’ya dört evrede göç gerçekleşmiştir. Birincisi, 1961’de başlayan “işçi göçü”, ikincisi 1973’ten itibaren “sosyal göç”, üçüncüsü 1980’lerde “siyasal göç” ve son olarak dördüncü 1990’larda “iltica ve yasa dışı göç” olarak ifade edilmektedir (Adıgüzel, 2011, s. 3-4).

Almanya İkinci Dünya Savaşının ardından göç yasalarıyla ilgili iki fikir arasında gel-git yaşadığı gözlemlenmektedir. Öncelikle Almanya göç kapsamında bireylerin özgürlüğü başta olmak üzere insan haklarına saygı gösterilmesi temelli bir tutum göstermektedir. Diğer taraftan da bu bakış açısıyla çelişen bir şekilde ekonomik kaygılar, tek kültürlülüğe meyil ve bazı etnisite kaynaklı zorluklardan dolayı geri durmaktadır. Bu kapsamda Almanya bir taraftan liberal bir bakış açısı sergilerken diğer taraftan da çok kültürlü yapıya kapalı bir tutum içerisindedir. Özellikle Almanya İkinci Dünya Savaşı sonrasında itibaren tek kültürlü toplum hayali göçmen yasalarında mevcut bulunmaktadır. Bunlara ilaveten Almanya, uzun yıllar boyunca göç alan bir ülke olduğunu kabul etmemesinden dolayı yerli ve göçmenler olarak hiyerarşik bir ayrım meydana gelmiştir. Bu kapsamda ülkedeki göçmenler kültürel kimliğe yönelik bir tehdit olarak algılanmaktadır (Güllüpinar, 2014, s. 5).

Almanya’da Türk göçmenler kültürel bağlamda asimile olmaktadır. Bunun bir göstergesi olarak Almanya’nın göç kabulünde Almanca sınavına tabi tutması ya da etnik Almanlar ve göçmenler kıyaslandığı zaman etnik Almanlara yönelik daha faydalı politikaların yapılması basit örnek olarak gösterilebilir. Özellikle etnik Almanlara gösterilen iltimasın temelinde kan bağı olarak nitelendirilen Alman kanından olma durumu mevcuttur. Burada bahsedilen Alman kanı kavramı aslında Alman olmanın sosyal bir kanıtının olmasıdır. Ayrıca Almanya’nın 2000 yılında göçmen yasasında yaptığı değişikliklerle Alman vatandaşlığı almak daha kolay hale gelmiş olmasına rağmen, Almanya’nın çok kültürlülüğe yönelik bakış açısının hala olumsuz olduğu gözlemlenmektedir (Güllüpinar, 2014, s. 6-11).

İngiltere'ye Türklerden ilk göçler 1960'lı yıllarda başta ekonomik nedenler olmak üzere, Kıbrıs Barış Harekâtının ardından Kıbrıslı Türkler tarafından gerçekleşmiştir. 1980'lerden itibaren Türkiye'de siyasi karışıklıklar nedeniyle Kıbrıs'tan göçler azalırken, Türkiye'den göçler artmaya başlamıştır. 1990'larla beraber Türkiye'nin güneydoğusunda terörün artmasıyla başta çoğunlukla Kürtlerin ve Alevilerin ilticası yoluyla göçler meydana gelmiştir. İngiltere Türkiye'ye 1989 yılına kadar vize uygulamamıştır ve bu sebeple çok göç yaşanmıştır. Fakat bu tarihten sonra İngiltere Türkiye'ye sert vize uygulamasına başlamıştır. Vize uygulamasının 10 yıllık süre zarfında göçmenler tarafından havaalanlarında iltica başvuruları devam etmiştir. 1989'da bu başvuruların neredeyse %90'ı kabul edilirken, 2000'li yıllarda bu oran %5'in altında seyretmiştir (Adıgüzel, 2011, s. 5-6).

İnsanların genetik yapıları farklı olmasına rağmen, doğdukları çevreden edindikleri kültür onların kültürel kimliğini oluşturmaktadır. Bu kimlik bireyin istediği zaman vazgeçip başka bir kimliğe bürünebileceği bir durum değildir. Göçmenler gittikleri ülkelerde kendi kültürel kimliklerini vurgularken, göç ettikleri ülkelerde ise kültürel anlamda gittikçe daha da çok heterojen bir hale gelmektedirler. Bu duruma İngiltere çok kültürlülüğe ya da potada eritme bakış açısına sahipken, Almanya bu durumun tam aksine çok kültürlülüğe mesafeli durmaktadır. Ancak Almanya, Alman kültürünün öncelikli olması kaydıyla diğer kültürler tolerans gösterebilmektedir. Bu durumda Almanya'nın kültür siyaseti bağlamında Alman kültürü hâkimiyetinde asimilasyon olduğu ifade edilmektedir. İngiltere'nin aksine Almanya, çifte vatandaşlığı kaldırarak yabancı uyrukluları 'uyum' adı altında Alman kültüründe erimeye zorladığı görülmektedir (Adıgüzel, 2011, s. 11-12).

Genel olarak bakıldığında Türkiye, daha çok göç alan bir ülke konumundadır. Bu durum Osmanlı İmparatorluğuna kadar geri götürülmektedir. Osmanlı İmparatorluğu din, dil, ırk ayrımı gözetmeksizin göç olgusunu hoşgörüle karşılamıştır. Cumhuriyet Türkiye'sinde de bu hoşgörü devam etmiş Cumhuriyetin kuruluş sürecinden itibaren ülkeye kitlesel göçler gerçekleşmiştir (Gümüş, 2018, s. 10-12). Türkiye'nin jeopolitik konumundan kaynaklı olarak göç geçiş noktasında bulunması da Türkiye'ye olan göçü arttırmaktadır (Ertan & Ertan, 2017, s. 10-12).

Türkiye, Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşmesine (1951) koyduğu coğrafi çekinceyi hala korumakta olduğundan Avrupa dışından gelen sığınmacılara mülteci statüsü verme yükümlülüğü bulunmamaktadır. Türkiye'nin 1951 Sözleşmesine koymuş olduğu bu çekince uzun bir süredir ülkedeki sığınma kanunlarını ve politikalarını şekillendirmiş ve halen de şekillendirmeye devam etmektedir (UN,150).

İstatistikler doğrultusunda Türkiye, son on yılda 3,9 milyondan daha fazla göç kabul ettiği tahmin edilmektedir (IOM, 2021). En fazla göçmen ise Suriye'den gelmiştir. Suriye'de Arap Baharının etkisiyle beraber 2011'de iç karışıklıklar başlamıştır. Bu karışıklıkların başından itibaren Türkiye hoşgörü çerçevesinde açık kapı politikası sergilediğinden dolayı pek çok Suriyeli göç etmiştir (Ertan & Ertan, 2017, s. 10). Bu göç yukarıda anlatılan Almanya ve İngiltere örneğinden farklıdır. Çünkü bu iki ülkeye insanlar kendi istekleri doğrultusunda göç ederken, Suriye'den Türkiye'ye savaştan kaynaklı zorunlu göç mevcuttur. Bir anda insanlar ülkelerinde her şeyi bırakıp, hiç bilmedikleri bir ülkede yaşamaya başlamışlardır. Bu göçle beraber iki farklı toplum bir arada yaşamaya başlamış ve zamanla iki kültür etkileşime girmiştir. Burada yerel toplumun göçmenlere karşı sergiledikleri tavır, uyum sürecini kimi zaman kolaylaştırırken kimi zaman da zorlaştırmaktadır (Kağnıcı, 2017, s. 1770). Bu durumunda Türkiye'ye sosyal, ekonomik ve güvenlik açısından etkileri mevcuttur.

Suriye göçü Türkiye'nin toplumsal açıdan birçok konuda tedbir almasını zorunlu kılmıştır. Bu kapsamda uygulanabilir politikalarının üretilmesi için hem göç eden hem de göç alan ülkenin toplumsal dinamikleri analiz edilmesi gerekmektedir (Tunç, 2015, s. 37-38). Bu bağlamda Suriyeliler ile Türkler arasında dil, kültür, sosyo-ekonomik düzey, eğitim ve yaşam tarzı gibi pek çok konuda farklılıkların gözlemlenmesi sosyal uyumu zorlaştırmakta ve bu sebeple yerel halkın tepkisini çekmektedir. Ayrıca yoğun olarak Kilis, Şanlıurfa ve Hatay'da erkeklerin Suriyeli kadınlarla evlenmesi ve bu doğrultuda ülkedeki boşanma oranlarının yükselmesi veya çok eşlilik gibi durumlara rastlanmaktadır. Bunlara ilaveten Suriyeliler sosyo-ekonomik düzeylerinden kaynaklı daha az kira ödemek amacıyla kenar mahallelerde ikamet etmekte ve hatta bir evde birkaç aile beraber yaşamaktadırlar. Ek olarak mevcut yapının üstüne çıkma veya kaçak ve düzensiz yapılar inşa etmeleri hem gecekondulaşmayı hem de çarpık kentleşmeyi şiddetlendirmektedir

(Oytun & Gündoğar, 2015, s. 16). Bu bağlamda illerde kültürel, ahlaki, sosyal, demografik değişimlerin meydana gelmesiyle beraber nüfus, toplumsal kaygı, etnik kutuplaşma, çarpık kentleşme, gayri resmi evlilikler ve boşanmalarda ciddi artışların meydana geldiği gözlemlenmektedir (Tunç, 2015, s. 47).

Suriye'den gelen göçlerin Türkiye'ye yönelik ekonomik olarak yansımaları ele alındığında fırsat ve tehditlerin iç içe olduğu bir tablo karşımıza çıkmaktadır. Ekonomik olarak ağır bir yük haline gelen göç ile birlikte 2009 yılından 2019 yılına kadar AFAD insani yardımlar kapsamında 1.187.900.000 ABD doları harcamıştır (AFAD, 2020, s. 41). Bu süreçte uluslararası mali desteğin tam anlamıyla sağlanamaması da ekonomik açıdan Türkiye'ye sorun teşkil etmektedir (Tunç, 2015, s. 48).

Toplumlarda eğitim seviyesi sosyal, politik, ekonomik gibi pek çok alanı etkilediği ve bu kapsamda eğitim düzeyinin kalkınma süreciyle doğrusal bir ilişkisinin olduğu belirtilmektedir (Çakmak, 2008, s. 33). Suriyeli göçmenlerin çoğunluğunun eğitim seviyesinin düşük olduğu göz önüne alındığında bu durumun hem Türkiye ekonomisinin gelişimine sınırlı katkı sağlayacağı hem de Türkiye'ye eğitim yönünde ciddi maliyet oluşturacağı tahmin edilmektedir (Tunç, 2015, s. 48). Bunlara ek olarak neredeyse tüm şehirlerde Suriyelilerin gelmesiyle kiralarda artış meydana gelmiştir. Bu durum ev sahipleri için bir fırsat oluştururken kiracılar içinde problem oluşturmaktadır. Çünkü ev sahipleri Suriyelilere daha yüksek fiyatlara kiraya verebilirken, yerel halktan kiracılar için bu durum sorun teşkil etmektedir. Ekonomik olarak başka bir mesele de Suriyelilerin tarım, sanayi ve çeşitli işletmelerde düşük fiyatlara çalışmaları, yerel halkın iş potansiyelinin önüne geçtiğine ve işletme sahiplerinin daha az maaş vermek adına Suriyelilere öncelik verdiğine yönelik toplumda bir algı oluşmuştur. Bu ifade edilen noktalara karşın Suriyeliler, Türkiye ekonomisine çeşitli noktalarda katkı da sağlamıştır. Özellikle Türkiye'de kamplarda barınan Suriyelilerin ve Suriye'ye yapılan insani yardımların büyük çoğunluğunun yerel firmalar tarafından karşılanması sebebiyle temel yaşam ihtiyaçlarını oluşturan gıda, tekstil gibi alanlarda fırsat yaratmıştır. Ayrıca uluslararası alanda Suriye'ye gelen yardımların sınır illerde bulunan firmalar tarafından karşılanması üretimin artışı sağlamıştır. Buna ilaveten Suriye'den insanların çoğunluğu alt gelir seviyesine sahip olmasına rağmen küçük bir dilimin tüccar ve yatırımcı profiline sahiptir. Bu bağlamda liman ticareti hususunda Mersin ön plana çıkarken, diğer bir katkı da Halepli tüccarların Ortadoğu ülkeleriyle bağlantıları olması ve Türkiye ile ticarete bulunmasıdır (Oytun & Gündoğar, 2015, s. 18-19).

Suriye'den gelen göçlerin güvenlik açısından etkileri ele alındığında, göçmenlerin kendi içlerinde bir arada yaşamaları uyum sürecini zorlaştırmakta ve bu durum ileriki zamanlarda çeşitli güvenlik problemleri oluşturabileceği ön görülmektedir. Suriye'den gelen kişilerin eğitim seviyesinin düşük olması, alt gelir seviyesi ve sosyal kimliklerinin inşa sürecinden kaynaklı olarak şiddet ve suç oranının artacağı öne görülmektedir. Bu sebeple eğer bu konuyla ilgili çeşitli tedbirler alınmazsa sonraki dönemlerde mafya, çete, hırsızlık gibi sorunların temelini oluşturabilecekleri tahmin edilmektedir (Oytun & Gündoğar, 2015, s. 20). Bunlara ilaveten yerel halkta, ülkede artan hırsızlık, dilencilik veya yan kesicilik gibi adı suçların artışının Suriyelilerden kaynakladığı inancı mevcuttur. Bu durum yerel halkın hem Suriyelilere yönelik bakış açısını hem de kendi güvenliklerini etkilemektedir (Tunca & Karadağ, 2018, s. 61). Ayrıca başka bir güvenlik problemi olarak Suriyelilerin yerel halkın tepkilerine yönelik herhangi bir provokasyonda bulunmaları ve bu durumun şiddetle birleşerek kitlesel bir tepkiye yol açmasıdır. Bu bağlamda Suriyelilerin, yerel halkın verdiği tepkilere karşılık, kendi içlerinde örgütlenerek adalet ve güvenliklerini sağlama ihtiyacı duyabilirler. Suriyelilerin örgütlenmesi durumunda ise toplumun iki zıt kutba ayrılacağı ve bir bütün olarak birleşmelerinin zor olacağı tahmin edilmektedir (Oytun & Gündoğar, 2015, s. 19).

Kültürel açıdan bakıldığında ise düşük gelir seviyesi, eğitim seviyesi, kadınların toplum içindeki rolleri ve seviyeleri bağlamında oldukça geride olan Suriyeli göçmenler toplumun genel seviyesinde de birtakım bozulmalara-gerilemelere de sebep olmaktadır. AB ile yapılan Geri Kabul Anlaşması bağlamında AB ülkelerinin az sayıda ve seçerek göçmen almaları da yine Türkiye'nin demografik yapısı, sosyal gelişmişlik düzeyi, ekonomik kalkınma seviyesi, ortalama eğitim süresi gibi alanlarda on yıllarla ifade edilen bir gerilemeye gitmesini de beraberinde getirmektedir. Sadece ekonomik yükün yanında sosyal ve kültürel gelişmişliğin uzun zaman periyotlarında çözümlenebilecek bir konu olması da yine başka bir sorundur. Tüm bu unsurlar Türkiye'de yabancı düşmanlığı vb. unsurlarla birleşerek kültürel küreselleşme sürecini de akamete uğratmaktadır.

5. Sonuç

Kültür kavramının tanımını yapmak oldukça zordur. Genel olarak ifade edildiğinde kültür, bir toplumun adet, gelenek, görenek, geçmişten miras kalan bazı alışkanlık olarak ifade edilebilir. Kültür kavramı her medeniyete özgü farklılıklar içermekle beraber giderek küreselleşen dünyada kültür, merkezi bir mücadele alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Küreselleşme gündemindeki diğer konular, özellikle ticaret, yardım, yatırım ve yoksulluk gibi ekonomik sorunlarda daha kolay müzakere ve uzlaşma gerçekleşirken, kültür, daha derinlere yerleşmiş ve çetin meseleler için bir gösterge haline geldiğinden dolayı ortaya koyduğu sorunların çözümü daha zor görünmektedir. Çeşitli biçimleriyle kültür, küreselleşmenin ve modern değerlerin birincil taşıyıcısı olarak hizmet etmekte ve kültürel meseleler hem bireysel hem de ulusal kimlik üzerindeki etkileri nedeniyle karmaşık bir hale gelmektedir (Lieber & Weisberg, 2002, s. 291).

Kültürel olarak bir ülkede önem arz etmeyen herhangi bir davranış başka ülkede farklı bir anlayışa sahip olduğu için bu durum gelecekte de bazı sorunlara yol açabilir. Daha önce verilen kartvizit örneğinden yola çıkılırsa; Japonya'da kişisel kartvizite verilen önemi, ABD'li iş adamı bilmediğinden dolayı şirketi ve geleceği için ehemmiyet arz eden iş ortaklığından maalesef mağlup çıkmıştır. Bu gibi durumlara daha pek çok örnek verilebilir ama buradaki temel nokta kültürün devletler, gruplar ve bireyler arasındaki iletişim noktasında ne kadar etkili olduğunun farkına varılmasıdır.

Toplumların oluşumunu sağlayan ve onlara bir kimlik belirleyen kültür, değişime kapalı sabit bir olgu değildir. Tarih boyunca toplumların, medeniyetlerin ve insanların değiştiği gibi, kültürlerde zamanla farklı toplumlarla etkileşime girerek ya da teknolojik gelişmeler aracılığıyla değişim geçirmektedir. 21. yüzyılda yaşanan teknolojik gelişmeler ve küreselleşmenin etkisiyle bu dönem iletişim çağı olarak adlandırılmıştır. Geçtiğimiz yüzyıllarda toplumlar arasında hem etkileşim hem de ilişkiler daha sınırlı olmuştur. Fakat günümüzde iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, internet ve daha özeldir sosyal medya gibi iletişim araçları vasıtasıyla küreselleşmenin kültüre yansımaları giderek artmaktadır. Ayrıca küreselleşme sürecini ekonomik olarak gelişmiş ülkelerin yönlendirmesinden dolayı diğer ülkelerinde gelişebilmek için Batılı toplumları örnek almaları gerektiği vurgulanmaktadır. Küreselleşme süreci zamanla Batılı toplumların etkisinden çıkıp şimdilerde Amerikan kültürü etrafında şekillendiği de gözlemlenmektedir. Bu kapsamda aile ilişkilerinden, giyim tarzına, müzik zevki, yeme alışkanlığı gibi pek çok konuda "Amerikan kültürü" örnek alınmaya başlanmıştır (Ölçekçi, 2020, s. 159).

Küreselleşmenin kültürel etkisi üç farklı paradigmayla ifade edilmiştir. Bunlardan ilki olan polarizasyon kavramı kutuplaşma olarak belirtilmektedir. Bu süreçte devletlerin birbirleriyle etkileşimden ziyade daha çok ulusalcılık ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda devletler ulusal, dini, etnik, gelenek ve görenek gibi kendine has kültürel özellikleri savunmaktadır. Diğer paradigma ise homojenizasyondur. Buradaki temel kanı dünyanın giderek kültürel anlamda homojen bir yapıya sahip olması yani devletlerin ortak kültür çerçevesinde şekillenmesidir. McDonalddlaşma kavramıyla beraber Amerikan kültürünün içselleştirilmesi ele alınmaktadır. McDonalddlaşmayla beraber hızlı yemek yeme ve özellikle fast food kültürü, Hollywood film sektörü sayesinde hayata bakışın değişmesi, jean pantolon kültürünün oluşması gibi pek çok şey ilave edilebilir. Son paradigma melezleşme veya hibritleşme olarak ifade edilmiştir. Nasıl ki biyolojik olarak iki farklı insanın genlerinin birleşmesiyle yeni bir gen ortaya çıkıyorsa, burada da iki farklı kültürün karşılıklı etkileşime girmesiyle üçüncül kültürler oluşabilmektedir (Marin & Hiscock, 2016, s. 1171). Bu kapsamda Müzik, dans, yemek, düğün, edebiyat ve sanat gibi pek çok alanda da farklı kültürler iç içe geçmiştir.

Küreselleşme sürecinin kültüre etkisi kapsamında ifade edilen bu paradigmlar kendi içerisinde ayrı ayrı argümanlara sahiptir. Polarizasyon, medeniyetler çatışmasını ön planda tutarak kültürel farklılıklar doğrultusunda insanlığı bir çatışmaya ve rekabete sürüklediği söylenebilir. Homojenizasyon, daha çok tüm dünyanın batılı devletlerin kültürlerinden ziyade Amerikan kültürünün yayılmacılığını ele almaktadır. Melezleşme, teorik anlamda olduğu kadar deneyim açısından da açık uçludur. Zaman içindeki sonuçların öngörülebilir olmadığını bu sebeple mevcut bir matrise veya yerleşik paradigmaya uymadığını ancak kendisinin paradigma değişimini ifade ettiği anlamına gelmektedir. Bu paradigmların her biri farklı birçok kültürlülük politikasını temsil etmektedir. Burada küreselleşmeyle kültürel farklılıklar noktasında bir çelişkidir ziyade bağlılık olduğu söylenebilir. Bu kapsamda özellikle göç olgusu kültürel farklılık bilincini oluşturmada ve bu durum aslında küreselleşmenin bir işlevi olarak görülmektedir (Pieterse, 1996, s. 1393).

Göç, ilk çağlardan bu zamana kadar dünyada sürekli bir sirkülasyon halindedir. Farklı kültürlere sahip insanlar bu çerçevede etkileşim içerisine girmektedir. Fakat bu noktada göçmenlerin yıllardır aşına oldukları kültürleriyle beraber bir anda bambaşka bir kültür içerisinde yaşamaya başlamaları onları hem psikolojik anlamda hem de sosyo-kültürel açıdan oldukça etkilemektedir. Özellikle bu noktada göç ettikleri ülkenin göçmenlere karşı tutumları önemli rol oynamaktadır. Çünkü iki kültür ister istemez etkileşime girdiğinden dolayı adet, gelenek, görenek, müzik, yemek, giyim tarzı gibi pek çok noktada kültürleşme meydana gelmektedir. Ancak bu noktada insanların bir arada yaşamlarına devam etmeleri uyum süreciyle ilgilidir. Bu süreç kimi zaman olumlu bir şekilde ilerlerken kimi zamanda uyumsuzluk ve çatışma meydana gelmektedir (Akıncı, Nergiz, & Gedik, 2015, s. 80). Bunlara ek olarak küreselleşme süreci ekonomi, teknoloji gibi alanların yanı sıra adalet, terör ve göç gibi durumları da etkilemektedir.

Tüm bu noktalardan hareketle göçün küreselleşme ve kültür bağlamında etkileri İngiltere, Almanya ve Türkiye özelinde ele alınmıştır. Almanya ve İngiltere’de daha çok isteğe bağlı göç yaşanmışken, Türkiye’ye zorunlu göç gerçekleşmiştir. Bu noktada Türkiye’ye yapılan bu zorunlu göç kültürel anlamda daha sorunlu bir durum ortaya çıkarmış; ekonomi ve güvenlik bakımında bir dizi olumsuzluğu da beraberinde getirmiştir. Fakat bu süreçte Türkiye’nin Suriyelilere yönelik açık kapı politikasını uygulaması ve devamında Suriyelilerin uyumunu hızlandırmak için yapılanlar Türkiye’yi özel kılmaktadır. Özellikle bu göçlerin kültürel açıdan etkileri ülkeden ülkeye farklılar ortaya koymakta, küreselleşme ile dünyada farklı kültürlerin etkileşiminde farklı sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

Son dönemde dünyanın en büyük küresel sorunlarından biri olan zorunlu göç ile geçmişten beri süregelen toplumsal kutuplaşma ve ayrımcılık çok yüksek oranda artmaktadır. Göçün büyük dalgalar halinde yaşanması ve biri çözüme ulaşmadan bir başkasının başlaması tüm dünyada farklılıklara toleransın azalmasına ve ırkçılığında yükselmesine neden olmaktadır. Burada kastettiğimiz ırkçılık sadece etnisite bağlamında olmayıp din, kültür ve uygarlık gibi katmanlarda kendini göstermektedir. Bu sebeple dünyanın göç alan bölgelerinin büyük bölümünde bu ayrışmalar gelecekte yaşanacak büyük toplumsal ve kültürel krizlere sebep olabilecektir. Bu krizler küresel bir dalga halinde ülkelerin birinden diğerine sıçrama tehlikesi de arz etmektedir. Bu yüzden sosyal bilimlerin göç ve onun yaratacağı krizler ve bu krizlerin küresel bir salgına dönüşmemesi bu alanda yapılacak çalışmalarla sağlanabilir.

6. Extended Abstract

Culture includes many elements such as traditions, customs, lifestyles, and ways of thinking that have accumulated for years in the environment where people were born. Since every society evolve and need to survive within a specific geographical, climatic, historical conditions, they develop different cultural elements. Over time, with the migration and globalization, cultures have interacted with each other. Especially with globalization, societies have adopted each other’s cultural elements such as eating habits and dressing styles.

Three paradigms exist in defining the impact of globalization on culture. These are polarization, homogenization, and hybridization. Polarization suggests that globalization has not a significant impact on the cultural change within a state and in fact there is a dangerous possibility that different cultures will clash in the future. In addition, according to this view, as a visible form of culture, differences in civilizations naturally bring insecurity, identity problems and conflict. Against this context, the theory also suggest that cultural identities compete between societies. Homogenization paradigm, on the other hand, underlines the common culture, beliefs, and practices in different societies. Westernization and more specifically Americanization are good examples of homogenization process in cultures across the world. Proponents of this view note that through social media and goods such as clothing, food and films, American companies impose their own cultural characteristics to the whole world. The third paradigm, hybridization emphasizes the mixing of cultures and emergence of a new unique hybrid culture because of globalization.

Migration involves the movement of people from the place they live to another place with intentions of settling, permanently or temporarily for several reasons. Although it is difficult for people to live in a new country, the greatest responsibility at this point falls on the host country of immigration. Because it is up to that country to manage the harmonization process of the two communities with each other. When

incoming immigrants have a different culture and the number of immigrants are very high, the host country may experience disruptions in the existing balance within the country. Despite the negative impact of migration on host countries, especially with the globalization, it seems impossible to have a single homogeneous culture in any society in the world. Societies need to accommodate different cultures and this situation is called "acculturation". In acculturation process, societies may enrich their cultures by interacting with each other, or one culture may become more dominant. Therefore, the acculturation process consists of four strategies. These are assimilation, separation, integration, and marginalization.

Against this theoretical background, the article describes the effects of migration on culture in Germany, Britain, and Turkey. After the Second World War, there were four different types of migration from Turkey to Germany. Germany's policies towards these migrations, on the one hand, were inclusive, and human rights-oriented on other hand were exclusionary. A negative attitude towards immigrants were taken because of the concerns that immigrants would harm the development and monoculturalism of the country. In terms of acculturation process, immigrants from Turkey are culturally assimilated to a great extent. Immigration to England started by Turkish Cypriots in the 1960s, and subsequently, politically motivated migrations took place in the 1980s and 1990s. England, unlike Germany, acted with integration strategy by accepting multiculturalism instead of adopting assimilation policy for immigrants. Turkey, on the other hand, displayed a tolerant policy towards immigrants inherited from the Ottoman Empire. Due to the outbreak of civil war in Syria in 2011 and Turkey's open-door policy towards Syria, many people immigrated to Turkey. This migration has had many serious social, economic political effects for the country. Since Turkey still maintains its geographical reservation to the Convention Relating to the Legal Status of Refugees (1951), there is no obligation to grant refugee status to asylum seekers coming from outside Europe. For this reason, it is not possible to talk about a medium and long-term policy to be followed regarding the arrivals to Turkey.

Keywords: Globalization, Forced Migration, Culture, International Relations

Kaynakça

- Adıgüzel, Y. (2011). Almanya ve İngiltere'deki Türkiye Kökenlilerin Kültürel Kimlik Algılarının Karşılaştırılması. 38. ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi Bildiri Kitabı. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanlığı.
- AFAD. (2020). *Uluslararası İnsani Yardım Raporu 2019*.
- Akıncı, B., Nergiz, A., & Gedik, E. (2015). Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: *Göç ve Toplumsal Kabul. Göç Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 58-83.
- Aksoy, Z. (2012). Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(20), 292-303.
- Alver, K. (2010). *Kültür Sosyolojisi ve Kültürel Çalışmalar*. http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/felsefe_ao/kultursosyolojisekult.calismalar.pdf. [Accessed: 22 September 2021].
- Bauman, Z. (2016). *Küreselleşme-Toplumsal Sonuçları*. (A. Yılmaz, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Berry, J. W. (1997). *Immigration, Acculturation and Adaptation*. *Applied Psychology*, 46(1), 5-34.
- Berry, J. W. (2005). Acculturation: Living Successfully in Two Cultures. *International Journal of Intercultural Relations*, 29, 697-712.
- Bilge, A. Z. (2016). Göç Çalışmaları İçin Bir Anahtar Olarak "Kültürleşme" Kavramı. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(30), 75-92.
- Çağırkan, B. (2017). Kültür Sosyolojisinde Metodoloji Tartışmaları: İdeoloji Olarak Kültür ve Eylem Olarak Kültür. *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 42, 147-160.
- Çakır, S. (2011). Geleneksel Türk Kültüründe Göç ve Toplumsal Değişme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24, 129-142.
- Çakmak, Ö. (2008). Eğitimin Ekonomiye ve Kalkınmaya Etkisi. *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 33-41.
- Ertan, K. A., & Ertan, B. (2017). Türkiye'nin Göç Politikası. *Contemporary Research In Economics and Social Sciences*, 1(2), 7-39.

- Gilpin, R. (1975). *U.S. Power and the Multinational Corporation: The Political Economy of Direct Foreign Investment*. New York: Basic Books.
- Görgün, M. (2017). Küreselleşme Sürecinde Göçmen İlişkileri Ağının Önemi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22 (Özel Sayı), 1317-1327.
- Greenfeld, K. T. (1994). *Speed Tribes: Children of the Japanese Bubble*. London: Boxtree.
- Greig, M. J. (2002). The End of Geography?: Globalization, Communications and Cultura in the International System. *The Journal of Conflict Resolution*, 46(2), 225-243.
- Griswold, W. (2013). *Cultures and Societies in Changing World*. Sage Publication.
- Güllüoğlu, F. (2014). Almanya'da Göçmen Politikaları ve Türkiyeli Göçmenlerin Trajedisi: Yurttaşlık, Haklar ve Eşitsizlik Üzerine. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 1-16.
- Gümüş, A. K. (2018). *Suriye'den Türkiye'ye Göçün Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Yansımaları (Gaziantep Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güvenç, B. (2010). *İnsan ve Kültür*. İstanbul: Boyut Yayınları.
- Hannerz, U. (2000). *Cultural Complexity*. New York: Columbia University Press.
- Holton, R. (2000). Globalization's Cultural Consequences. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 570, 140-152.
- Huntington, S. P. (2011). *Medeniyetler Çatışması ve Dünya Düzeninin Yeniden Kurulması*. (M. Turhan, & C. Soydemir, Çev.) İstanbul: Okuyan Us Yayınları.
- İnan, C. E. (2016). Türkiye'de Göç Politikaları: İskan Kanunları Üzerinde Bir İnceleme. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 10-33.
- IOM. <https://turkey.iom.int/tr/turkiyede-goc>. [Accessed: 27 September 2021].
- Kağnıcı, D. Y. (2017). Suriyeli Mülteci Çocukların Kültürel Uyum Sürecinde Okul Psikolojik Danışmanlarına Düşen Rol ve Sorumluluklar. *Ege Üniversitesi, Elementary Education Online*, 16(4), 1768-1776.
- Kroeber, A. L., & Kluckhohn, C. (1952). *Culture: A Critical Review of Concepts and Definitions*. Cambridge Mass: The Museum.
- Lieber, R. J., & Weisberg, R. E. (2002). Globalization, Culture and Identities in Crisis. *International Journal of Politics, Culture and Society*, 16(2), 273-296.
- Mahiroğulları, A. (2005). Küreselleşmenin Kültürel Değerler Üzerine Etkisi. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 50, 1275-1288.
- Marin, M. V., & Hiscock, S. J. (2016). Hybridization and Hybrid Speciation Under Global Change. *The New Phytologist*, 211(4), 1170-1187.
- Mazzarella, W. (2004). Culture, Globalization, Mediation. *Annual Review of Anthropology*, 33, 345-367.
- Oytun, O., & Gündoğar, S. Ş. (2015). *Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri Raporu*. Ankara: ORSAM-TESEV.
- Ölçekçi, H. (2020). Dijital İletişim ve Küresel Kültürel Etkileşimin Homojenleşme, Kutuplaşma ve Melezleşme Süreçleri. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 50, 146-163.
- Özüçetin, Y. (2017). Küreselleşme ve Küreselleşme Bağlamında Kültürler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(51), 326-329.
- Pieterse, J. N. (1996). Globalization and Culture: Three Paradigms. *Economic and Political Weekly*, 31(23), 1389-1393.
- Pieterse, J. N. (2009). *Globalization and Culture Global Melange*. United States of America: Rowman & Littlefield Publishers.
- Redfield, R., Linton, R., & Herskovits, M. (1936). Memorandum on the Study of Acculturation. *American Anthropologist*.
- Ritzer, G. (1993). *The McDonaldisation of Society*. London: Thousand Oaks, Pine Forge Press.
- Ritzer, G. (2011). *Küresel Dünya*. (M. Pekdemir, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Ritzer, G., & Malone, E. L. (2000). Lessons from the Exportation of McDonaldisation and the New Means of Consumption. *American Studies*, 41(2-3), 97-118.
- Saygın, S., & Hasta, D. (2018). *Göç, Kültürleşme ve Uyum. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 10(3), 312-333.
- Tunca, H. Ö., & Karadağ, A. (2018). Suriye'den Türkiye'ye Göç: Tehditler ve Fırsatlar. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 28(2), 47-68.

Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2), 29-63.

Ünalın, T. (1998). Türkiye'de İç Göçe İlişkin Veri Kaynaklarının Değerlendirilmesi. A. İçduygu, İ. Sirkeci, & İ. Aydınğün içinde, *Türkiye'de İç Göç Sorunsal Alanları ve Araştırma Yöntemleri Konferansı* (s. 91-103). İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.

Araştırmacıların Katkı Oran Beyanı/ Contribution of Authors

Yazarların çalışmadaki katkı oranları %50/%50 şeklindedir.
The authors' contribution rates in the study are %50/%50 form.

Çıkar Çatışması Beyanı / Conflict of Interest

Çalışmada herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.
There is no conflict of interest with any institution or person in the study.

İntihal Politikası Beyanı / Plagiarism Policy

Bu makale İntihal programlarında taranmış ve İntihal tespit edilmemiştir.
This article was scanned in Plagiarism programs and Plagiarism was not detected.

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı / Scientific Research and Publication Ethics Statement

Bu çalışmada Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi kapsamında belirtilen kurallara uyulmuştur.
In this study, the rules specified within the scope of the Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive were followed.